

Idéer ur det levande kulturarvet

Handarbete och det kunnande som ingår i det är immateriellt kulturarv. Immaterialiteten visar sig i kunskaper och skapande färdigheter som ger upphov till handarbetsalster. Exempelvis använder man en virknål för att virka, men att kunna virka är något immateriellt. Man kan inhämta enormt mycket ur det immateriella kulturarvet för undervisning i handarbete, eftersom kulturarvet innefattar så mycket känslor, erfarenheter och perspektiv. Ett levande kulturarv ingår i såväl vardag som fest och således i alla människors liv.

Syftet med den här uppgiften är att bekanta sig med det immateriella kulturarvet och få idéer och insikter som kan utnyttjas vid planeringen av hantverksprodukter. Uppgiften fastslår inte vilken produkt som ska tillverkas. Idén är att man först efter att ha utfört uppgiften ska bestämma tillsammans med eleverna eller berätta för dem vilken produkt som ska tillverkas. På så sätt kan man fokusera på att utveckla idéerna utan press på att nå resultat, undvika fixering och samtidigt träna på att stå ut med osäkerhet. Tanken är att de idéer som uppkommer ska innefattas i produkten, exempelvis i form av färger, former, bakgrundshistorier eller material.

Uppgiften kan användas för undervisning både på lågstadiet och högstadiet. Läraren kan anpassa uppgiften för olika grupper och teman. Uppgiften kan också utmärkt väl användas i undervisningen av andra konst- och färdighetsämnen.

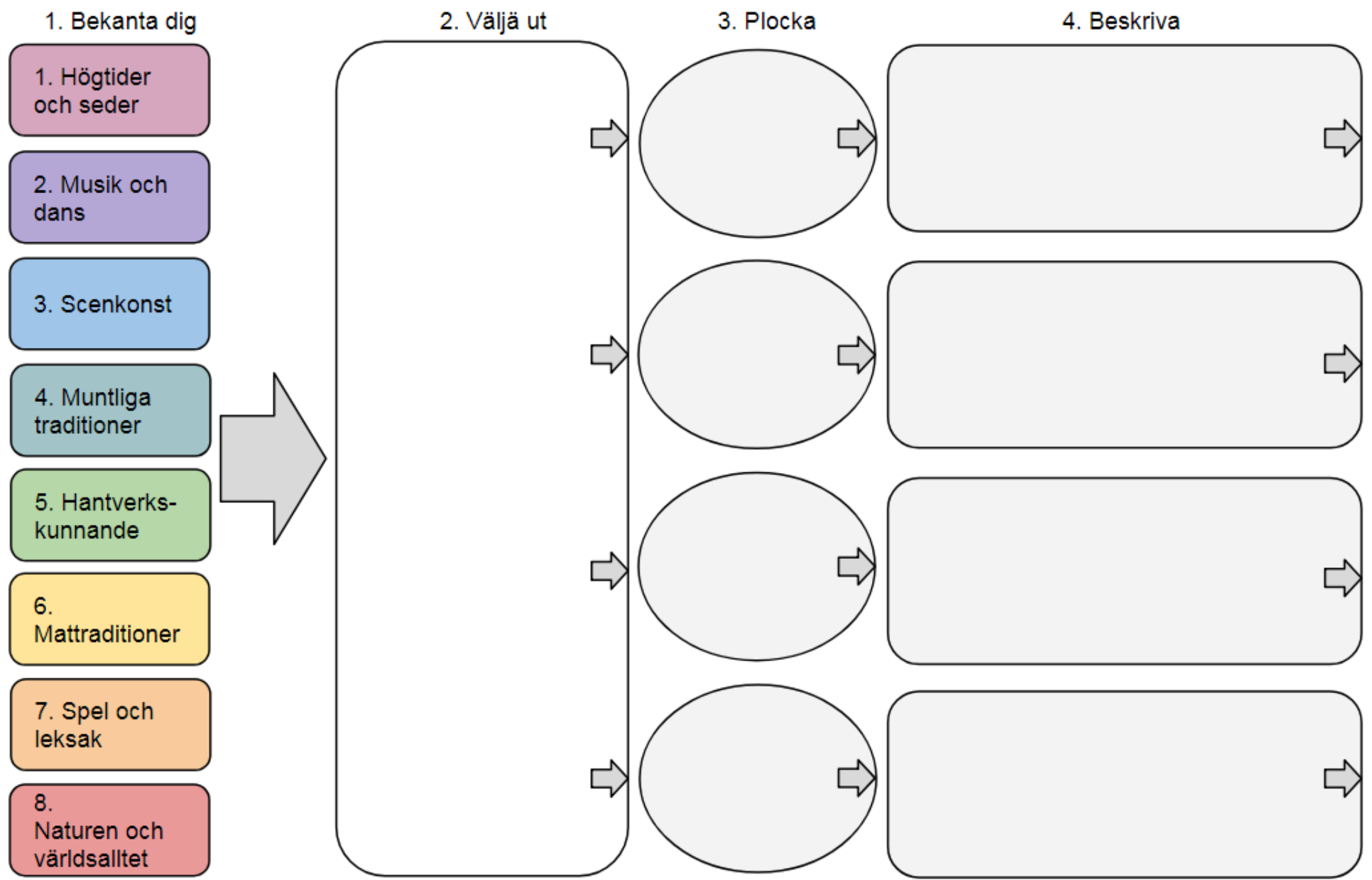
Innehållet i undervisningsmaterialet	Sidnummer	Användning
Uppgiftsmall att komplettera	2	Utskrift för eleven
Anvisningar	3	Utskrift för eleven
Preciseringar och tillämpningsförslag	4	Till läraren
Bedömning	5	Utskrift för eleven
Idéer från Europa	6	Till läraren
Tomma mallar som kan redigeras	7–9	Till läraren

[Wikiförteckningen över det levande kulturarvet](#)

[Webbplats för det immateriella kulturarvet](#)

[Levande kulturarv | Facebook](#)

[Levande kulturarv | YouTube](#)

1. Bekanta dig med det levande, immateriella kulturarvet

Bekanta dig med temana 1–8 inom det levande kulturarvet.

2. Välj traditioner som intresserar dig

Välj ut de traditioner som intresserar dig och anteckna deras namn i rutan.

T.ex.

Tema: Naturen och världsalltet -> Tornedalens levande forsfiskekultur

Tema: Hantverksfärdigheter -> Trasmattsvävning

3. Plocka ut sådant som hör ihop med traditionen

Plocka ut fyra intressanta saker av det du skrev ned i föregående steg och anteckna dem i cirklarna. Plocka ut ord eller ordpar.

T.ex.

Tornedalens levande forsfiskekultur -> fors

Trasmattsvävning -> vävnad

4. Beskriv de saker som du plockat ut

Beskriv de saker som du plockade ut! Du kan exempelvis besvara följande frågor:

Vilken färg har den?

Hur doftar den?

Hur låter den?

Hur känns den?

Vilken årstid beskriver den?

Skriv flera beskrivande ord om varje sak i rutan.

T.ex.

Fors -> grön, genomskinlig, vårlig, dån, bubblande, kraftig, forsande, föränderlig

Till läraren

Preciseringar och tillämpningsförslag

Första skedet: Introduktion

Man kan bekanta sig med temana tillsammans, självständigt eller i grupper. Med temasammanställningarna (pdf) kan man snabbt sätta sig in i temana. [Wikiförteckningen över det levande kulturarvet](#) ger möjlighet att utforska dem grundligare och förteckningen innehåller säkerligen intressanta objekt för alla.

De teman som utforskas kan även delas ut bland eleverna eller till grupper så att olika elever bekantar sig med olika teman. Man kan också välja bara ett eller några få teman att utforska. I slutet av undervisningsmaterialet finns tre tomma uppgiftsmallar som kan kompletteras enligt behov.

Andra skedet: Val av tradition

Man kan vägleda eleven mot valet på olika sätt. Eleven kan välja en tradition som hen är intresserad av eller bekant med. Om man jobbar i grupp väljer man en tradition som på något sätt intresserar alla i gruppen. Valet kan också göras så att man väljer ut det man känner till minst eller som man tycker att låter som en konstig tradition. Det kan vara synnerligen fruktbart att söka idéer i nya traditioner som kanske låter främmande till en början.

Tredje skedet: Urplock

Ju noggrannare man bekantar sig med eller diskuterar den utvalda traditionen, desto fler saker att plocka ut hittar man. Uppgiften är att plocka ut fyra saker. De kan alla handla om samma tradition eller anknyta till olika traditioner. Det viktiga är att eleverna hittar saker som de själva är intresserade av. Då blir det givande att fundera vidare i nästa skede.

Fjärde skedet: Beskrivning

Syftet med det här skedet är att uppmuntra till reflektion, stanna upp inför saker genom sinnena och lära sig att finna idéer på ställen som ibland överraskar. Man ska beskriva de saker man plockade ut i det föregående skedet genom att besvara frågan "hurdan". Eleverna kan också själva hitta på flera beskrivande frågor att besvara. Olika synvinklar berikar förståelsen och det finns inga rätt eller fel svar.

+ Produktplanering

Efter det fjärde skedet övergår man till att fundera på produkten som ska tillverkas. Läraren kan instruera eleverna att välja ut ett visst antal idéer (t.ex. 1–4) som bearbetas vidare för produkten. Man kan ringa in de idéer man väljer ut på uppgiftsmallen.

Produkten som ska tillverkas kan ha fastställts på förhand eller väljas ut enligt elevens eller gruppens egna intressen. Man kan instruera eleverna att exempelvis plocka ut färger, former, stämningar eller material ur idéerna för att planera produkten. Övergången till att börja planera produkten kan underlättas genom att man begränsar de material eller handarbetstekniker som får användas.

+ Reflektion och utvärdering

På följande sida finns ett förslag på utvärdering av arbetet. Syftet med utvärderingen är att eleven i slutskedet ska återvända till idéstadiet så att den egna arbetsprocessen åskådliggörs. Övriga bra metoder för reflektion:

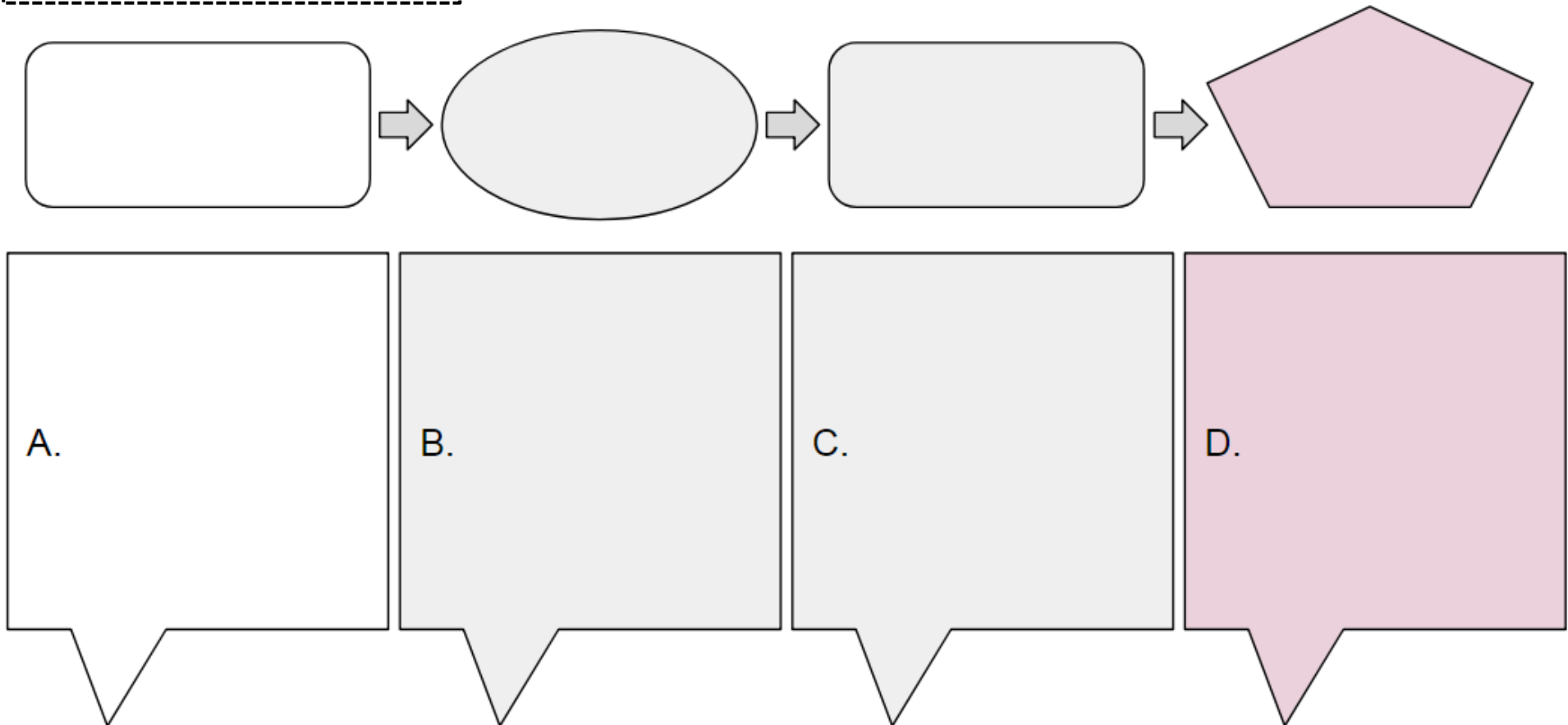
- * Berätta om den egna idéprocessen för andra.
- * Presentera i anslutning till produkten ett fotografi på den tradition man utforskat. Berätta om kopplingen mellan fotot och produkten med några ord.

* Skriv en kort berättelse eller dikt om de idéer som ingår i den egna produkten.

Utvärdering

Begrunda uppgiften som du fyllde i och produkten du tillverkat. Anteckna i rutorna nedan hur du bearbetade idéen.

1. Vilken tradition utforskade du? (välj)
2. Vilka saker om traditionen plockade du ut? (plocka ut)
3. Med vilka ord beskrev du saken/sakerna? (beskriv)
4. Hur syns idéerna i den produkt du tillverkade?

Idéer från Europa

På Unescos webbplats för det immateriella kulturarvet finns en [lista](#) på levande traditioner i olika länder. Det finns många handarbetsrelaterade fenomen i listan. Med videorna kan man snabbt åskådliggöra hur något fenomen som är bekant också från Finland uppträder på andra håll i världen. Om man behandlar någon viss handarbetsteknik i undervisningen kan videorna ge ett internationellt perspektiv och nya idéer. De flesta videor är textade till engelska.

Några axplock:

[Lerfigurer tillverkas för hand i Portugal](#)

[Dockteater i Slovakien och Tjeckiska republiken](#)

[Dockteater i Indonesien](#)

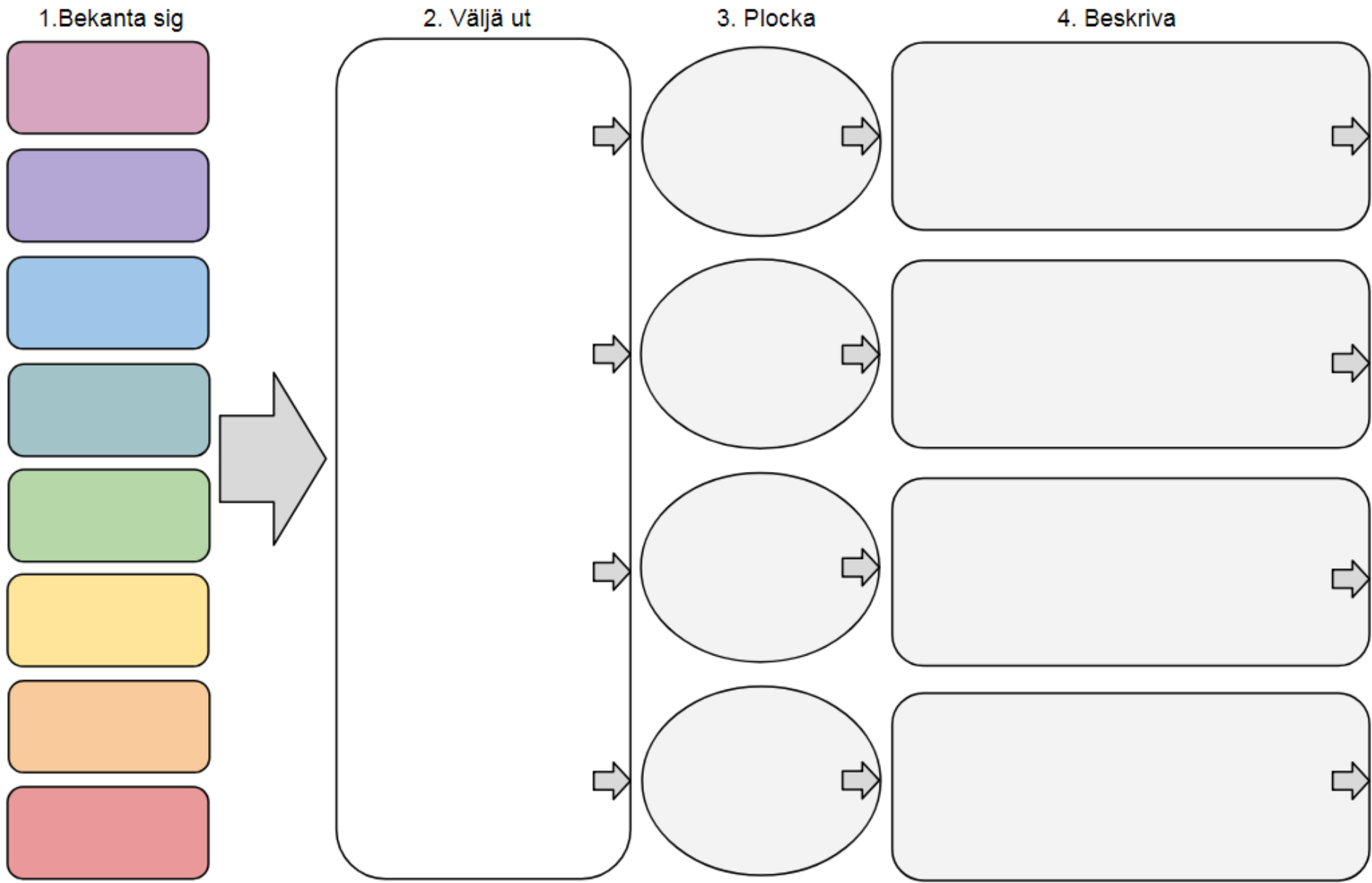
[Leksakstillverkning i Kroatien](#)

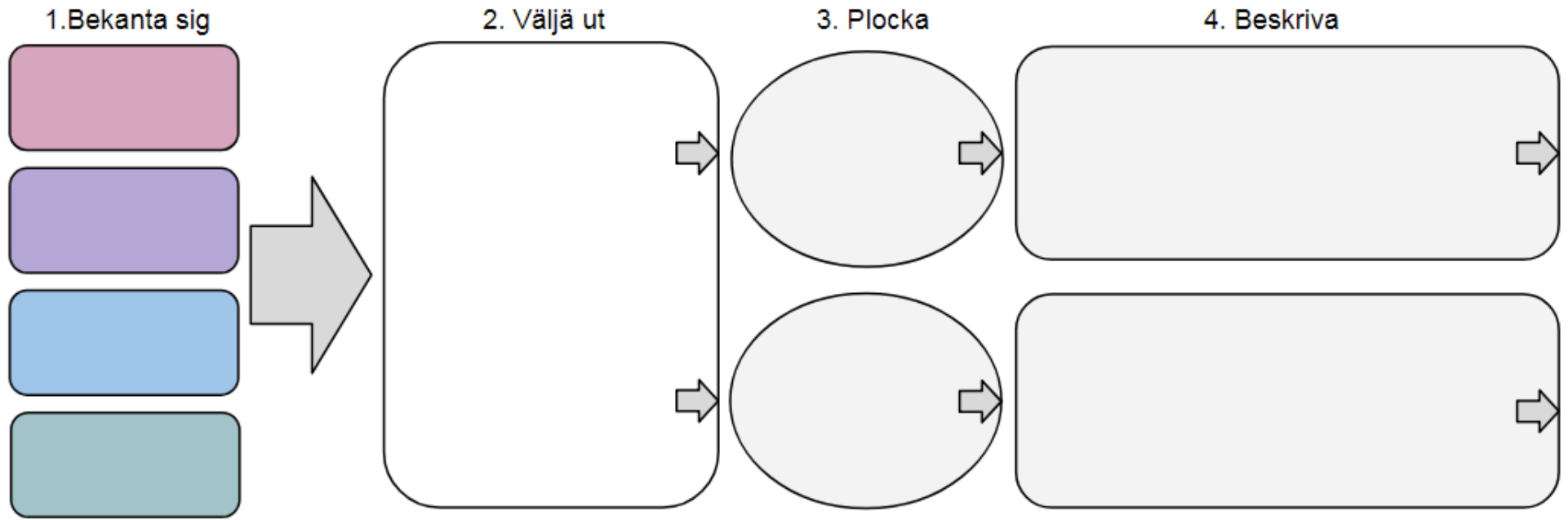
[Kopparslageri i Azerbajdzjan](#)

[Unescos webbplats för det immateriella kulturarvet](#)

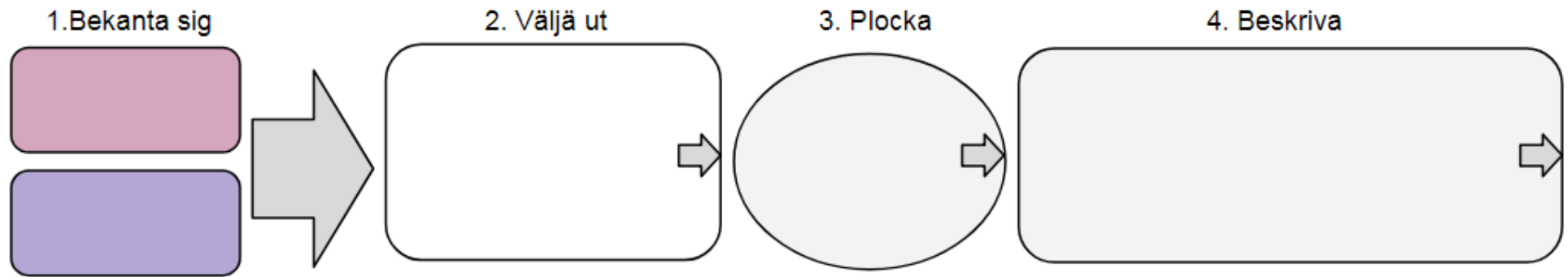
[Europaåret för kulturarv 2018](#)

Innehållet får användas under licens CC BY 4.0.